

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	23 Tachwedd 2020
Teitl:	Newidiadau i absenoldeb mabwysiadu ar gyfer aelodau awdurdodau lleol
Pwrpas yr Adroddiad:	Adrodd ar y newidiadau arfaethedig ac ymgynghoriad Llywodraeth Cymru
Awdur:	Pennaeth Gwasanaeth Democrataidd

1.0 Cefndir

1.1. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i gynyddu amrywiaeth ar draws pob agwedd ar fywyd cyhoeddus. Mae hyn yn cynnwys mynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n atal unigolyn rhag cymryd rhan weithredol mewn democratiaeth leol drwy swydd etholedig.

1.2. Mae Gweinidogion Cymru yn cydnabod yr anawsterau o ran cydbwysio rôl heriol bod yn gynghorydd â chyfrifoldebau personol gofalu am anwyliad. Gallai heriau'r rôl, sensitifrwydd llawer o'r gweithgareddau a gyflawnir a disgwyliad cynyddol y cyhoedd bod cynghorwyr 'ar ddyletswydd' 24 awr y dydd, saith diwrnod yr wythnos atal unigolion rhag rhoi ystyriaeth ddifrifol i fod yn gynghorydd.

1.3. Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi dogfen ymgynghori ar newidiadau i absenoldeb mabwysiadu ar gyfer aelodau a gofynnir am farn erbyn 29 Rhagfyr 2020. Gellir gweld y ddogfen ymgynghori yma:

<https://llyw.cymru/absenoldeb-mabwysiadu-i-gynghorwyr-awdurdodau-lleol>

2.0 Y trefniadau presennol ar gyfer absenoldeb teuluol

2.1 Cyflwynodd Rhan 2 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ("y Mesur") hawliau i gyfnodau o absenoldeb teuluol ar gyfer aelodau cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, pan fydd gan aelod hawl i fod yn absennol o gyfarfodydd yr awdurdod.

2.2. Roedd y cyfnodau o absenoldeb a gyflwynwyd fel a ganlyn.

- Absenoldeb mamolaeth 26 wythnos
- Absenoldeb newydd-anedig 2 wythnos
- Absenoldeb mabwysiadu 2 wythnos
- Absenoldeb mabwysiadu newydd 2 wythnos
- Absenoldeb rhiant 3 mis

2.3. Ac eithrio'r cyfnod mwyaf ar gyfer absenoldeb mabwysiadu, mae'r rheoliadau'n parhau i fod yn unol â'r trefniadau ar gyfer swyddogion. Fodd bynnag, mae'r cyfnod sylfaenol o absenoldeb mabwysiadwyr sydd ar gael i swyddogion bellach yn 26 wythnos ac felly mae angen newid yr absenoldeb mabwysiadu presennol o 2 wythnos sydd ar gael i aelodau i 26 wythnos i gyd-fynd â pholisi ehangach Llywodraeth Cymru.

Am y rheswm hwn, mae Gweinidogion Cymru yn bwriadu diwygio rheoliadau 2013 i gynyddu hawl y mabwysiadwydd i fod yn absennol o bythefnos i 26 wythnos. Bydd hyn yn golygu y bydd yr un faint o absenoldeb mamolaeth ag o absenoldeb mabwysiadu ar gael o dan reoliadau 2013.

2.4. Yn ogystal, bydd newidiadau cysylltiedig i'r rheoliadau yn:

- Creu gweithdrefnau ar gyfer caniatáu i aelod o awdurdod lleol amrywio dyddiad dechrau'r cyfnod o absenoldeb mabwysiadu a hyd y cyfnod hwnnw
- Darparu y caiff cyfnod o absenoldeb mabwysiadu ddechrau ar y diwrnod y lleolir y plentyn gyda'r aelod o awdurdod lleol i'w fabwysiadu neu hyd at 14 diwrnod cyn hynny. Caiff aelod o awdurdod lleol ddewis ar ba un o'r dyddiau hyn y bydd ei absenoldeb mabwysiadu yn dechrau.
- Creu gweithdrefn i aelod o awdurdod lleol ddod â'i absenoldeb mabwysiadu i ben
- Atal cymryd cyfnodau lluosog o absenoldeb mabwysiadu ar gyfer plant a fabwysiadwyd o dan yr un trefniant.
- Caniatáu i unigolion sy'n cymryd caniatâd mabwysiadu barhau â rhai dyletswyddau gyda chydysyniad cadeirydd neu aelod llywyddol yr awdurdod lleol.

3.0 Argymhelliad

3.1. Gofynnir i'r Pwyllgor roi sylwadau ar y newidiadau arfaethedig fel a nodir yn y ddogfen ymgynghori, ac awdurdodi Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd i ymateb mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor.

Huw Jones

Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

09 Tachwedd, 2020